

DOI: <https://doi.org/10.54937/ssf.2026.25.4.11-20>

**Sebereflexe hudebních kompetencí u studentů učitelství:
Průřezové výzkumné šetření mezi studenty programů
Učitelství pro 1. stupeň základních škol
a Učitelství pro mateřské školy**

**Self-Reflection of Musical Competencies Among Teacher
Training Students: Cross-Sectional Study Among
Students in Primary School Teacher Training and
Preschool Teacher Training Programs**

Kateřina Andršová, Ludmila Kroupová

Abstract

Since the 2024/25 academic year, the Department of Music Education at the Faculty of Education, University of Hradec Králové, has been conducting longitudinal research focused on examining factors influencing the quality of study in the field of musical skills. The research focuses on students' expectations, their reflection, and self-reflection during their studies. The aim of this work is to perform a comparative analysis of input data from first-year students and output data from final-year students of the Primary School Teaching and Preschool Teaching study programs. The work monitors the development of self-reflection on musical competencies during the course of study and compares students' initial expectations with their final assessment of their own skills.

Keywords: Teacher. Music education. Music skills. Study programs.
Teaching for primary schools. Teaching for kindergarten.
Comparative analysis.

Úvod

Předkládaná studie představuje výsledky druhé fáze výzkumného šetření, které je na Katedře hudební výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové realizováno od akademického roku 2024/25 a zaměřuje se na faktory ovlivňující kvalitu studia v oblasti hudebních dovedností. Navazuje na předchozí dotazníkové šetření orientované na zjišťování vstupních předpokladů a očekávání studentů prezenční i kombinované formy studia programů Učitelství pro 1. stupeň ZŠ a Učitelství pro mateřské školy (Andršová & Kroupová, 2025). Dotazník vytvořený na platformě Google Forms byl mezi studenty šířen prostřednictvím QR kódu. Jeho současná verze byla částečně pozměněna

a rozšířena o položky týkající se autoevaluace a evaluace získaných kompetencí v průběhu studia a byla distribuována studentům, kteří právě úspěšně dokončili výuku hudebních disciplín formou povinných přehrávek na konci druhého ročníku, tedy po čtyřech semestrech přípravy, v období, kdy je jejich vzdělávání v oblasti praktických hudebních dovedností (hra na nástroj, hlasová výchova, základy hudební teorie propojené s praxí) považováno za ukončené.

Vzhledem k tomu, že obě šetření probíhala v akademickém roce 2024/25, je třeba zdůraznit, že předmětem druhého šetření byli studenti z odlišných studijních skupin než při prvním šetření. Navíc se druhého šetření neúčastnili studenti, kteří studium přerušili, ukončili nebo z jiných důvodů povinné přehrávky nepodstoupili. Grafy definující vstupní úroveň hudebních dovedností ovšem vykazují v oblasti předchozího hudebního vzdělávání takovou míru podobnosti, že mohla být pozitivně zodpovězena otázka souměřitelnosti obou skupin.

Rámec výzkumné situace

Délka studia hry na hudební nástroj, zpěvu a hudební teorie trvá celkem čtyři semestry a jejím cílem je studenty připravit pro pedagogickou praxi. Absolvování povinných přehrávek je formou prověřování nabytých dovedností. Přehrávky sestávají jednak z interpretace z přednesové skladby (hrané z paměti); u začátečníků je požadována didaktická využitelnost přednesu – tzv. klavírní miniatury, jednak z improvizace doprovodu vybraných písní podle akordových značek. Výběr písní probíhá formou losování sestav – pro studenty Učitelství pro ZŠ obsahuje každá sestava pět písní – pro každý ročník jedna, pro studenty Učitelství MŠ obsahuje každá sestava tři písně. Celkový počet písní pro MŠ 75 a pro ZŠ je 100. Jedná se o písně, které si studenti v průběhu čtyřsemestrální přípravy systematicky osvojovali. Studenti mají zhruba deset minut na přípravu.

V souvislosti s dynamicky se proměňující situací – tlak na snižování studijních nároků, přechod na nový metodický materiál v případě studentů Učitelství pro 1. stupeň ZŠ (Taylor et al., 2020) je třeba zdůraznit, že přehrávky v letním semestru AR 2024/25 probíhaly ještě v původním, náročnějším modu, tedy podle původních zpěvníků Marie Liškové (1998). Pro studenty Učitelství pro MŠ zůstávají nadále závazné zpěvníky Maličká su I, II, III (Stojan, 1996). Pro studenty obou programů platí stejné zásady: doprovod levé ruky tvoří podle charakteru písně pomocí figury, rozkladu, příznávky. Nově bylo v loňském akademickém roce upuštěno v případě začátečníků od synkopického doprovodu a výjimečně bylo umožněno hrát doprovod v podobě držených akordů. Nezbytnou součástí hodnocení je intonačně jistý zpěv, vytvoření adekvátní přede hry, dohry, komunikace se třídou (tzv. *dávání nástupů*), kterou při přehrávkách nahrazují ostatní studenti. Důraz je kladen především na funkčnost hry a schopnost čisté intonace; tzv. *použitelnost* v pedagogické praxi.

Cíle výzkumného šetření

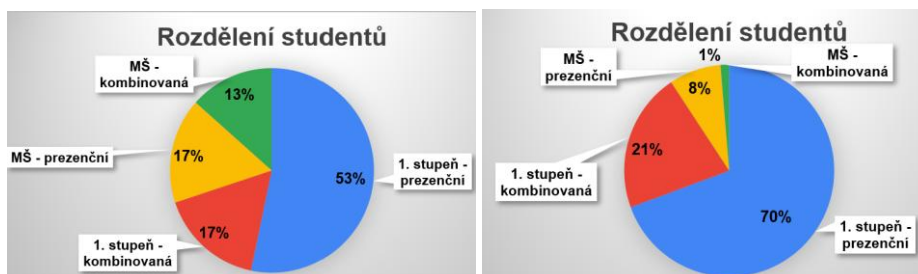
Stávající šetření je zaměřeno na sebereflexi studentů a snaží se v co nejširší škále postihnout jejich vnímání průběhu studia (jeho náročnost, praktické zaměření ve vztahu k budoucímu praktickému využití) a jejich vnímání významu přehrávek jakožto formy prověřování kvality nabytých hudebních dovedností. Jeho účelem je zachytit aktuální stav a ověřit, případně vyvrátit níže uvedené hypotézy.

1. Studium zpěvu a hry na hudební nástroj je časově náročné, vyžaduje pravidelnou přípravu, přičemž přehrávky tvoří významný motivační – i stresový faktor.
2. Sebehodnocení studentů po přehrávkách ukazuje výrazné zlepšení ve všech sledovaných oblastech, především v praktických hudebních dovednostech
3. Někteří studenti jsou demotivováni právě náročností a nechápou, proč by se měli hudebně vzdělávat.

Výsledky dotazníkových otázek a jejich stručná analýza

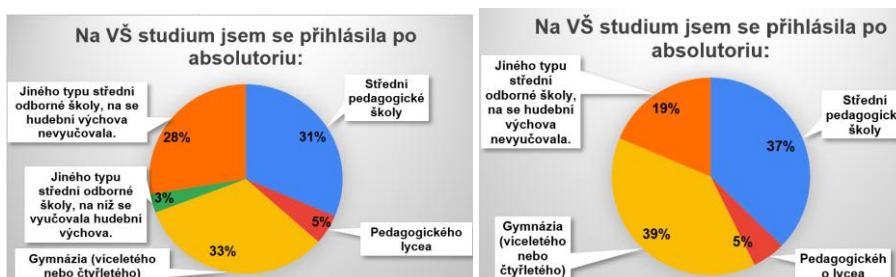
Profil respondentů

Graf 1: Při započetí studia (zdroj: vlastní) **Graf 2:** Po přehrávkách (zdroj: vlastní)

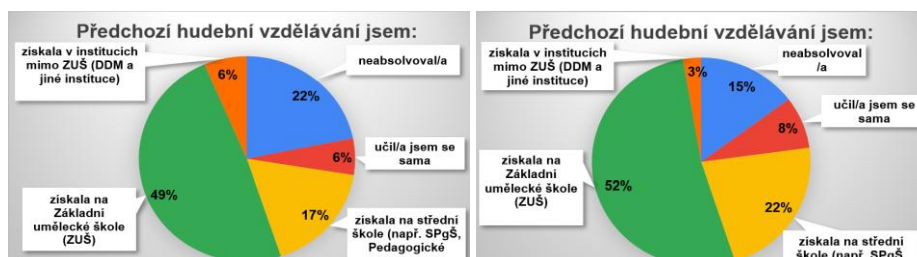
Z rozložení studentů podle studijního programu je patrné jejich rozdílné zastoupení. Zatímco ve skupině nastupujících studentů tvoří program ZS1 70 % a program MŠ 30 %, ve skupině končících studentů naprosto dominuje program ZS1 s podílem 91 %.

Graf 3: Při započetí studia (zdroj: vlastní) **Graf 4:** Po přehrávkách (zdroj: vlastní)

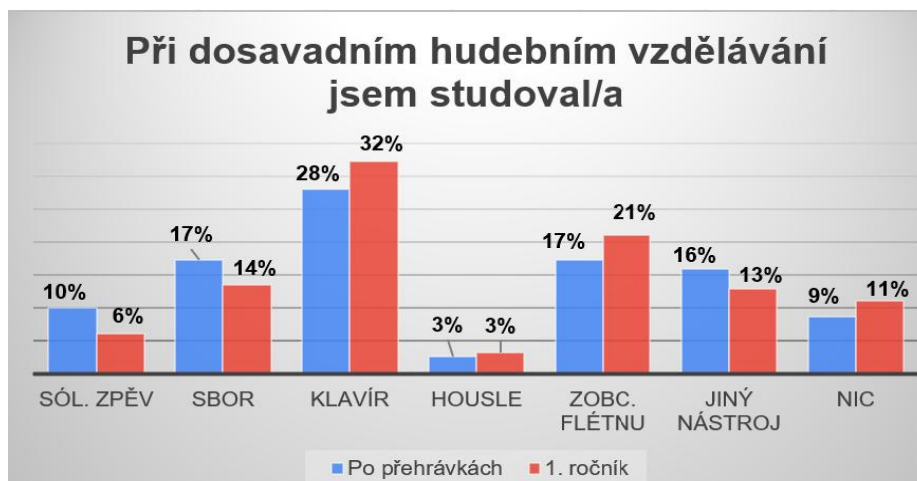
Je patrné, že skupina končících studentů je homogennější a tvoří ji převážně absolventi gymnázií a středních pedagogických škol – u nastupujících studentů jsou tyto podíly nižší. Významný rozdíl se objevuje u absolventů jiných středních odborných škol, kteří tvoří ve skupině nastupujících studentů 31 % (z toho 3 % s výukou HV), zatímco u končících studentů je tato skupina zastoupena pouze 19 % a absolventi odborných škol s výukou HV zde zcela chybí. Podíl absolventů pedagogických lyceí je u obou skupin totožný.

Graf 5: Při započetí studia (zdroj: vlastní) **Graf 6:** Po přehrávkách (zdroj: vlastní)

U obou skupin představuje až překvapivě dominantní formu hudební průpravy studium na základních uměleckých školách (shodně zhruba polovina studentů), Rozdíl je patrný v podílu studentů bez jakéhokoliv předchozího hudebního vzdělání (22 % oproti 15 %). Studenti, kteří již mají po přehrávkách, častěji uvádí získání hudebních kompetencí v rámci středoškolského studia (22 % oproti 17 %), což koresponduje s vyšším zastoupením absolventů pedagogických škol v této skupině (viz Graf 3 a Graf 4).

Graf 7: Výsledky pro obě skupiny (zdroj: vlastní)

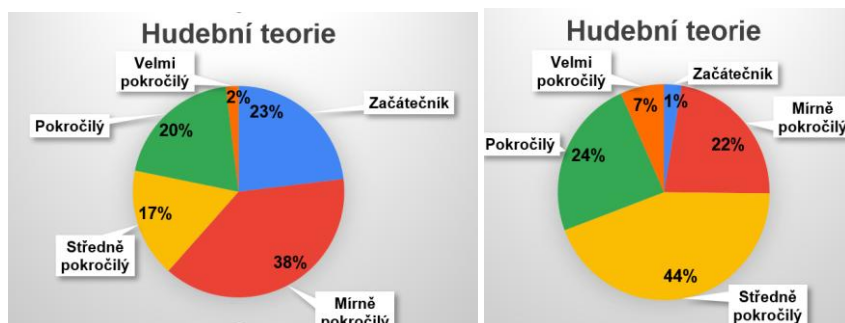
Výsledky vykazují velkou míru podobnosti. Je patrné, že u obou skupin shodně dominuje hra na klavír. V oblasti pěveckých dovedností má

nejvíce studentů v obou skupinách zkušenosti s pěveckým sborem. Hra na housle je zastoupena nejméně (3 %) a podíl studentů bez jakékoliv hudební průpravy je u skupiny nastupujících studentů nepatrně vyšší (11 % oproti 9 %).

Autoevaluace

Graf 8: Při započetí studia (zdroj: vlastní)

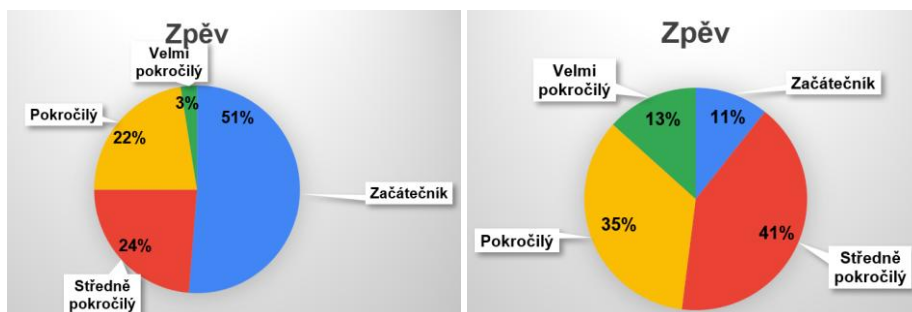
Graf 9: Po přehrávkách (zdroj: vlastní)

Legenda ke Grafu 8 a Grafu 9: Oproti dotazníkové otázce jsou v grafech z prostorových důvodů uvedeny pouze názvy úrovní. Začátečník = *neabsolvoval/a před započatím studia žádný typ hudebního vzdělávání*, Pokročilý/á = *se schopností základní orientace v notovém zápisu, se schopností číst noty v houslovém klíči a umět hrát podle akordových značek*, Středně pokročilý/á = *se schopností základní orientace v notovém zápisu, se schopností správně přečíst melodickou linku písně a samostatně vytvořit klavírní doprovod podle akordových značek, předehtu a dohtu*, Pokročilý/á = *se schopností správně interpretovat dle notového zápisu melodií a rytmus lidových a umělých písní a samostatně harmonizovat jednodušší lidové písně*, Velmi pokročilý = *se schopností správně intonovat a rytmicky řešit podle notového zápisu lidové a umělé písně i složitější melodie, se schopností samostatně harmonizovat lidové písně a odpovídajícím typem hudebního doprovodu vystihnout charakter písně*

Zatímco při nástupu tvořili začátečníci a mírně pokročilí většinu (celkem 61 %), v závěru studia se tato skupina zmenšila na pouhou třetinu, kategorie úplných začátečníků prakticky vymizela (1 %) a nejpočetnější skupinou se stali středně pokročilí. Na více než trojnásobek vystoupil počet velmi pokročilých. Srovnání nastupujících a končících studentů tedy prokazuje v oblasti hudební teorie výrazný kvalitativní posun.

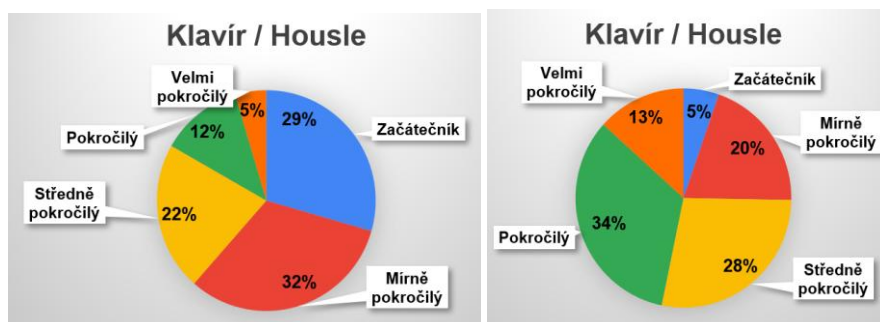
Graf 10: Při započetí studia (zdroj: vlastní) **Graf 11:** Po přehrávkách (zdroj: vlastní)

Legenda ke Grafu 10 a Grafu 11: Oproti dotazníkové otázce jsou v grafech z prostorových důvodů uvedeny pouze názvy úrovní. Začátečník = *neabsolvoval/a před započetím studia žádný typ hudebního vzdělávání*, Středně pokročilý/á = *se základy pěvecké techniky a schopností si osvojit melodie lidových písní s nutností konzultací nebo doučování*, Pokročilý/á = *se základy pěvecké techniky a schopností si osvojit samostatně melodie lidových písní bez nutnosti konzultací nebo doučování*, Velmi pokročilý = *s ustálenou pěveckou technikou, schopností si osvojit samostatně melodie lidových písní a přednést je se správným frázováním a odpovídajícím výrazem*

Výsledky v oblasti zpěvu rovněž ukazují na velký kvalitativní posun. Zatímco na začátku studia se každý druhý student identifikoval jako začátečník, při ukončení studia tento podíl klesl na pouhých 11 %. Vzdělávací proces efektivně zvýšil úroveň většiny studentů do kategorie středně pokročilých. Počet pokročilých a velmi pokročilých zpěváků se v závěru studia v součtu zvýšil na téměř polovinu ročníku, přičemž skupina velmi pokročilých vzrostla více než čtyřnásobně. Je tedy potvrzeno, že výuka nejen eliminuje začátečnické nedostatky, nýbrž také připravuje technicky vybavené zpěváky.

Graf 12: Při započetí studia (zdroj: vlastní) **Graf 13:** Po přehrávkách (zdroj: vlastní)

Legenda ke Grafu 12 a Grafu 13: Oproti dotazníkové otázce jsou v grafech z prostorových důvodů uvedeny pouze názvy úrovní. Začátečník = *neabsolvoval/a před započetím studia žádný typ hudebního vzdělávání*, Mírně pokročilý/á = *se schopností hrát jednodušší skladby a čist noty*, Středně pokročilý/á = *se schopností*

hrát jednodušší skladby, číst noty, vytvářet akordy podle akordových značek, vytvořit si přiměřený prstoklad, Pokročilý/á = se schopností hrát jednodušší skladby, improvizovat přiměřeně doprovody lidových písní podle akordových značek, vytvářet přede hry a dohry, Velmi pokročil/ý = se schopností hrát koncertní skladby, improvizovat doprovody lidových písní podle akordových značek, samostatně vytvářet přede hry a dohry a současně zpívat

V oblasti hry na nástroj data je zdokumentován nejvýraznější kvalitativní skok ze všech sledovaných oblastí. Při nástupu do studia tvořili začátečníci a mírně pokročilí většinu (dohromady 61 %), na konci studia tvoří kategorie začátečníků pouze 5 %. Ale především – nejpočetnější skupinou se v závěru studia na výstupu nestali středně pokročilí (jako u teorie či zpěvu), nýbrž pokročilí, jejichž podíl vzrostl z 12 % na 34 %. Výuka tedy nevede jen k osvojení základů, ale efektivně posouvá studenty k vysoké interpretační úrovni. Toto potvrzuje i více než dvojnásobný nárůst ve skupině velmi pokročilých hráčů (z 5 % na 13 %).

Autoevaluace studentů, kteří absolvovali povinné přehrávky

Tabulka 1: Nárůst hudebních dovedností

Po absolvování povinných přehrávek mohou konstatovat, že sem získala tyto dovednosti:	ROZHODNĚ ANO	ANO	SPÍŠE ANO	ANI ANO ANI NE	SPÍŠE NE	NE	ROZHODNĚ NE
Znalost čtení not	60%	12%	21%	3%	0%	1%	3%
Intonace melodie z listu	23%	30%	30%	11%	3%	3%	3%
Čtení not z listu – plynule hraji z listu	29%	17%	32%	12%	5%	4%	0%
Čtení správného rytmu z notového zápisu	37%	27%	25%	5%	1%	3%	1%
Hra podle akordových značek	43%	28%	24%	3%	0%	1%	1%
Dovednost vytvořit si vhodný prstoklad	32%	24%	31%	7%	4%	0%	3%
Dovednost vytvořit jednoduchý doprovod lidových písní	39%	24%	24%	8%	1%	3%	1%
Dovednost vytvořit přede hru a dohru lidových písní	38%	20%	29%	7%	4%	1%	0%

Studenti po absolvování povinných přehrávek vykazují vysokou míru sebedůvěry v praktických dovednostech. Jistotu cítí především ve čtení not a v práci s harmonií – ať už se jedná o hru podle akordových značek, tvorbu doprovodů k lidovým písním nebo vytváření přede her a doher. Negativní odpovědi se objevují velmi sporadicky (0–5 %), což naznačuje, že přehrávky u studentů nevyvolávají pocit selhání, ale naopak potvrzují jejich kompetence a budují sebevědomí v praktické hudební práci.

Tabulka 2: Stresové faktory u přehrávek

Tréma	83%
Strach z množství písní	47%
Strach z konkrétních písní	72%
Přítomnost dalších vyučujících	52%
Přítomnost spolužáků / kolegů ve studiu	40%
Časové tíseň	35%
Žádné	3%
Vlastní paměť a propojení pohybu rukou a zpěvu	1%
Téměř nic - minimálně tréma	1%
Chaos v mé hlavě	1%
Nezklamat ostatní i sebe - "u Vás neočekávám nic jiného než za A"	1%

Data jasně ukazují, že naprosto zásadním stresovým faktorem při přehrávkách je tréma. Téměř tři čtvrtiny studentů ovlivňuje strach z konkrétních písní – studenty tedy více stresuje obtížnost konkrétních skladeb než samotné množství repertoáru. Významnou roli hraje také sociální tlak – více než polovina studentů pociťuje stres z přítomnosti dalších vyučujících a 40 % ze svých spolužáků. Překvapivé je, že časová tíseň se umístila až na šestém místě (35 %), což naznačuje, že psychologické faktory výrazně převažují nad technickými či organizačními. Získané výsledky tak jasně poukazují na potřebu zaměřit se nejen na technickou přípravu, ale především na psychologickou podporu a práci s trémou, která je zjevně pro úspěšný výkon studentů klíčová.

Tabulka 3: Evaluace studia hudebních disciplín

1 Hru na hudební nástroj vnímám jako důležitou pro svou pedagogickou praxi.	65%
2 Naučil/a jsem se hrát podle not a improvizovat doprovody písní.	35%
3 Hra na klavír mi pomohla při chápání hudební teorie.	32%
4 Mám radost, že jsem se naučila, jak si osvojit písničky a jak k nim improvizovat doprovod. Bude se mi to hodit do pedagogické praxe.	37%
5 Když jsem začal/a hrát na hudební nástroj, nevěřil/a jsem si, ale nyní jsem hrdý/á na to, co jsem dokázala.	35%
6 Získala jsem novou dovednost, kterou mohu využít pro své potěšení i do své pedagogické praxe.	40%
7 Výuku hry na nástroj považuji za zbytečnou, protože v dnešní době je při výuce HV možné využívat youtube a další prostředky.	7%
8 Ke hře na hudební nástroj jsem získala odpor a nechci hudební výchovu nikdy učit.	7%
9 Nenačila jsem se bohužel nic nového	1%
10 Během studia bylo vše VELMI časově náročné.	1%
11 Všechny poznatky a dovednosti jsem měla osvojené ze střední pedagogické školy	1%
12 Nemám pocit, že by mi to do praxe něco přineslo. Hudební výchovu učím ráda, ale bohužel mi postoj k ní studium poměrně kazilo. Jsem ráda, že mohu s dětmi zpívat ať už s klavírem nebo s internetem, ale náročnost výuky mi vzhledem k využití v praxi přijde nerovnoměrná a velmi vyčerpávající.	1%
13 Kromě tvorby předeher a doher jsem se v předmětu nenačila nic nového. I tak jsem ráda, že jsem se opět mohla věnovat hudebnímu nástroji, který mám vystudovaný a bez této příležitosti bych na něj nehrála tak často.	1%
14 Utvrdila mě v tom, že mě hudba baví a dává mi smysl a že bych se jí chtěla více věnovat ve svém volném čase.	1%
15 Výuku hry na nástroj považuji na katedře HV za zkeštatělou. Co třeba umožnit hru na další hudební nástroje, se kterými děti učitel doprovází lépe, než s flétnou a houslemi? Např. kytara nebo akordeon. A co třeba používat k výuce zpěvníky, které nejsou 30 let staré, ve kterých chybí sloky, jsou v nich chyby v notovém zápisu a ve kterých se musí stříhat stránky, aby se během hry nemusely obracet?	1%

Dvě třetiny končících studentů vnímají hru na hudební nástroj jako důležitou pro svou budoucí pedagogickou praxi, což je jednoznačně silný pozitivní signál. Další významné přínosy studenti spatřují v získání nové dovednosti (40 %), která jim přináší nejen profesní, ale i osobní potěšení, a ve schopnosti improvizovat doprovody a osvojit si repertoár písní. Více než

třetina studentů (35 %) prošla pozitivní transformací – na začátku studia si nevěřili, ale nyní jsou na své dovednosti hrdí, což ukazuje na nepochybný osobnostní růst během studia. Téměř třetina (32 %) oceňuje také propojení praktické hry s hudební teorií.

Kritické hlasy jsou minoritní – pouze 7 % studentů považuje výuku za zbytečnou nebo k ní dokonce získalo odpor. To znamená, že celých 93 % studentů hodnotí výuku hudebního nástroje pozitivně nebo neutrálně, což je velmi příznivé zjištění pro hodnocení kvality a smysluplnosti této části studia. Studenti jasně vnímají praktický přínos pro budoucí povolání a oceňují zejména aplikovatelnost dovedností v pedagogické praxi.

Závěr

Z výsledků šetření je patrný velmi výrazný kvalitativní posun – po intenzivní čtyřsemestrální přípravě téměř vymizela kategorie začátečníků v oblasti hry na klavír, zpěvu i hudební teorie, přičemž vůbec největší změna byla zaznamenána v oblasti klavírní hry, v níž se začátečníci objektivně posunuli minimálně na úroveň třetího ročníku úrovně žáků ZUŠ, někteří nadaní a pilní žáci i výše. Povinné přehrávky tedy tvoří nejen významný motivační i klíčový stresový faktor – trému, ale potvrzují také jejich kompetence a posilují jejich sebevědomí v praktické hudební práci.

Na základě výsledků sebehodnocení se ukazuje, že dvě třetiny studentů prezenčního i kombinovaného studia si uvědomují důležitost celého procesu hudebního vzdělávání pro svou budoucí profesi, třetina prošla pozitivní hudební transformací a považuje za důležité propojení praktických hudebních dovedností s hudební teorií. Naopak pouhých sedm procent studentů se cítí demotivováno a nechápe, proč by se měli hudebně vzdělávat.

Z výše uvedeného vyplývá, že studenti oceňují především praktické přínosy výuky – od získání nových dovedností pro pedagogickou praxi přes schopnost improvizace až po propojení praktické hry s teorií. Pozitivní hodnocení výuky hudebního nástroje ze strany naprosté většiny studentů potvrzuje její smysluplnost a efektivitu.

Bibliografie

- Andršová, K. & Kroupová, L. (2025). Analýza vstupních očekávání a sebereflexe studentů v oblasti hudebních dovedností při nástupu do studia programů Učitelství pro 1. stupeň základních škol a Učitelství pro mateřské školy. *Studia Scientifica Facultatis Paedagogicae Universitas Catholica Ružomberok*, roč. XXIV, č. 4, s. 11–21.
<https://doi.org/10.54937/ssf.2025.24.4.11-21>
- Lišková, M. (1998). *Hudební výchova pro 1-5. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN. 95 s. ISBN 80-7235-028-5.
- Taylor, D. et al. (2020). *Hravá hudební výchova 1-5: pro 1-5. ročník ZŠ*. 1. vydání. Praha: Taktik. 2 svazky. ISBN 978-80-7563-249-4.

Stojan, J. (Ed.). (1996). *Malička su. [Seš.] 1-3: obrázkový zpěvník pro děti předškolního věku, jejich rodiče a paní učitelky* [hudebnina]. 1. vyd. Přerov: Jasto. 47 s. ISBN 80-901932-5-0.

Mgr. Kateřina Andršová, Ph.D.

Hudební katedra

Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta

Rokitanského 62, 500 03 Hradec Králové, Česká republika

katerina.andrsova@uhk.cz

PhDr. Mgr. Ludmila Kroupová, Ph.D.

Hudební katedra

Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta

Rokitanského 62, 500 03 Hradec Králové, Česká republika

ludmila.kroupova@uhk.cz